

ערביי הרצליה כבר לא – סיור במוזיאון

איתן ברונשטיין

"בית ראשונים" בהרצליה הוא מוזיאון המשמר ומציג את תולדות העיר שהוקמה כמושבה חלוצית בשנת 1924. המוזיאון מפאר את פועלם של ראשוני המושבה שלא נכנעו למרות הקשיים הרבים איתם התמודדו. במוזיאון קירות תצוגה, תמונות מוארות וספרים המביאים את סיפורה של המושבה שהיתה לעיר. בחלק מהפריטים מופיעים גם השכנים הערבים שהיו למתיישבי הרצליה בתחילת דרכם. היו אלה תושבי הכפרים אל-חרם (סידנא על), ג'ליל, אבו קישק ויישובי בדואים נוספים. בטקסט זה אבקש להסתכל על התצוגה הזו ולפרשה. אעשה זאת באמצעות קריאה בכל התמונות הרלוונטיות לנושא המוצגות במוזיאון, בכיתוב שלהן ובטקסטים קצרים המוצגים באותיות גדולות ומציגים את סיפר העל של המוזיאון על הקמת העיר. הקריאה שלי מבקשת לערער את הסיפור שהמוזיאון מציג ולחלץ מתוכו אפשרויות חדשות בנוגע ליחסים בין היהודים והערבים המוצגים בו.

מושבה חלוצית בלב שממה (?)

הרצליה הוקמה באמצע שנות העשרים של המאה הקודמת על 1600 דונם, אדמות הכפרים ג'ליל וסידנא עלי. "קהילת ציון אמריקאית" תרמה את הכסף לרכוש הקרקע עבור התיישבות של קבוצת חלוצים שהקפידו על חיי שיתוף וקהילה מלכתחילה. במוזיאון תמונות רבות בהן נראים המתיישבים "עושים פוזה" למצלמה בעת העבודה ובזמן הבילויים המשותפים שלהם. החלוצים האלה התיישבו באזור בו חיו ערבים מכל עבר.

כפי שניתן לראות במפת "מרחב ההגנה" מ-1938 המוצגת במוזיאון, הכפר ג'ליל (על שני חלקיו - קבליה ושמאליה) היה מדרום מערב להרצליה, אל-ח'רם (סידנא עלי) מצפון מערב, בדואים מערב אל עכבשה מצפון שובקי וערב אל עסואת ממזרח והכפר אבו קישק מדרום מזרח. בסה"כ חיו בסביבה בה התיישבו עשרות המתנחלים כ-2500 נפש.¹

תמונה זו מראה את "הרצליה לפני היווסדה" כך כתוב על גבי התמונה ומתחתיה מופיע הכיתוב "מבט על הרצליה השוממה טרם היווסדה". תמונת "הרצליה השוממה" מראה עשבים שוטים צומחים פרא. הכיתוב שלה מסביר לצופים שכך נראתה הרצליה לפני שהחלוצים הפריחו בה את השממה. ע"פ הכיתוב, השממה הזו הייתה "הרצליה" עוד לפני שהחלוצים הגיעו אליה בשנות העשרים של המאה ה-20. הארץ השוממה כמו ציפתה למתיישבי הרצליה להפריחה. ל"שממה" הזו גם היה שם - "הרצליה" – מקדמת דנא. כלומר, הארץ, הטבע עצמו, נקרא בשם של העיר העברית עוד לפני שהשם הזה התממש. הארץ כמו ציפתה למתיישביה הציונים שיבנו עליה ויקראו לה בשמו של הרצל האירופאי שחלם את הקמת המדינה היהודית בפלשתינה א"י. המתישבים לא היו צריכים להמציא את השם אלא לגלותו מחדש, לממש אותו. התמונה של העבר משתלבת היטב עם הכיתוב של ימינו במוזיאון. זה לא רק שבעבר חשבו את הארץ הזו לשממה, לארץ ריקה. גם הכיתוב כיום מסביר זאת למבקרים במוזיאון. באופן דומה מתפקד הסיפור של הקק"ל.

¹ מתוך <http://www.palestineremembered.com>

הפוסטר הזה מראה את נרטיב הארץ השוממה שהפכה למיושבת. זהו פוסטר ישן אבל מי שמתקשר היום למשרדי הקק"ל שומע גינגל שמזמר על הארץ השוממה שיושבה ע"י קק"ל ומודעות שמפרסם הארגון ברחבי העולם מספרות סיפור זהה.

כהמשך התואם לתיאור זה, נראות בתמונה אחרת עיזים מהלכות בנוף צחיח ומתחת התמונה מופיע הכיתוב "נוף בשנות ה-30, עדר עיזים בדיונות של אזור ב' לפני התחלת ההתיישבות". העיזים, כידוע, שייכות לערביי הסביבה, אך אלה נעדרים מהכיתוב. העיזים הנעות ללא רועה מגבירות את תחושת השממה של הצופה בתמונה. אולם בכיתוב אחר, מפורט יותר, בחלל מרכזי במוזיאון מופיע ההסבר הבא:

ב-1936 כאשר הגיעו המתיישבים הראשונים לאזורים א' ו-ב' (הרצליה פיתוח של היום), היו שם דיונות חשופות – חולות נודדים, שיחי צבר דוקרניים, עצי תאנים ופה ושם כרמי ענבים קטנים שהיו שייכים לכפר הערבי סידנא עלי הממוקם בצפון מערב. אדמות האזור היו ידועות כאדמות אל-חראם. גבעות הכורכר של אזור ג' היו מיושבות בדלילות. משך הנסיעה לתל אביב היה כשעה וחצי.

In 1936, when the first settlers arrived in area A & B (Herzliya Pituach) there were exposed sand dunes, occasional fig-trees and here and there small grape vines which belonged to the arab village of Sidni Ali located at the north-west of the area. The lands of the area were known as the lands of El Haram. The heights of area C were sparsely settled. It took one and a half hours to get from Tel Aviv to Pituach.

ב-1936 כאשר הגיעו המתיישבים הראשונים לאזורי א' ו-ב' (הרצליה פיתוח של היום), היו שם דיונות חשופות – חולות נודדים, שיחי צבר דוקרניים, עצי תאנים ופה ושם כרמי ענבים קטנים שהיו שייכים לכפר הערבי סידנא עלי הממוקם בצפון מערב. אדמות האזור היו ידועות כאדמות אל – חראם. גבעות הכורכר של אזור ג' היו מיושבות בדלילות. משך הנסיעה לת"א היה כשעה וחצי. " הרצליה התפתחה לכיוון מערב לאזור בו היה נוף פרא של חולות, דיונות חשופות. אכן, היו שם גם סימני תרבות ערביים (תאנים וכרמים) אך הם היו רק "פה ושם" ו"קטנים" וגם ההתיישבות הערבית היתה "דלילה". כלומר, הסביבה הערבית שבתוכה התיישבה הרצליה מופיעה בסיפור של המוזיאון בהרצליה כרקע דהוי, כחלק מהנוף הפראי שציפה למתיישביו האירופאים, ולא כתרבות ממשית ברת קיימא בעלת שורשים כלשהם לארץ. הערבים הם חלק מהנוף הטבעי של הארץ בעיני הציונים. הם נודדים עליה כעדר עיזים ללא רועה, או להפך, העיזים שלהם נודדים בה ללא יד אדם מכוונת. התרבות הערבית, כפי שאנו רואים, מתוארת במוזיאון כשולית ולעומתה הציביליזציה האמיתית, נקודת ההתייחסות הגיאוגרפית הממשית – תל אביב - רחוקה ממנה מרחק שעה וחצי נסיעה.

"השממה" שלתוכה נוסדה הרצליה היתה, אפוא, מאוכלסת מכל עבר בבדואים ובכפרים ערביים אך הם אינם הופכים לסובייקט על קירות המוזיאון. הם רקע דליל ושולי השייך לנוף אותו יש להפריח. ילידי הארץ הם חלק מהאדמה אותה יש לכבוש ולגאול. מדגימה זאת היטב מפה אחרת המתארת את הייעוד החקלאי של חלקות הקרקע השונות בסביבה, כפי שראו זאת המתיישבים.

לכל אזור נקבע מה נכון לגדל בו (אבטיחים, תורמוס, שקדים וכו'), כשמסביב מצויינים אל חרם, סדני עלי (הטעות במקור²) וגיליל, משל היו חלקות קרקע לעיבוד חקלאי. מבט פולקלוריסטי כזה על הערבים נמצא בתמונה המציגה "מאהל בדואי באזור סידנא עלי".

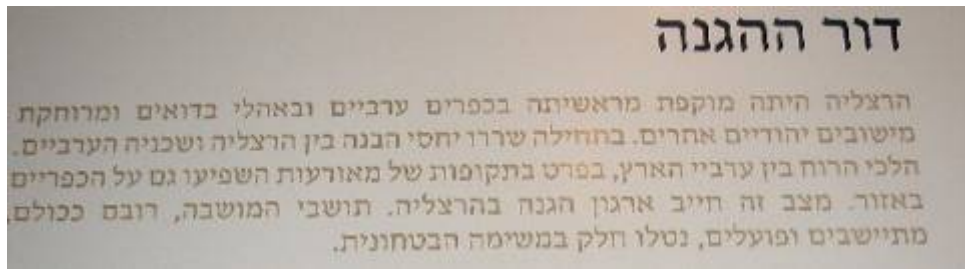

בתמונה נראית משפחה ערבית כמעין מוצג מוזיאלי קדום מהסביבה. תמונה אחרת (מטושטשת מאד) מראה בדואים יושבים וסביבם אוהלים ותרנגולות באזור שכונת נווה עמל של היום. אולי

² ההגיה והאיות המשובשים "סידני עלי" במקום "סידנא עלי" הנכון משקף כנראה את המערביות של הישראלים שסידני האוסטרלית הרחוקה טבעית עבורם יותר מסידנא הערבית המקומית.

"יחסי הבנה" עם השכנים

הערבים לא היו רק נוף טבעי עבור מתיישבי הרצליה, יחסי השכנות איתם מתוארים במוזיאון. המוטיב הבולט ביחסים איתם, לפחות בהתחלה, היה "הבנה". "בתחילה שררו יחסי הבנה בין הרצליה ושכניה הערביים" ככתוב על אחד מלוחות התצוגה.

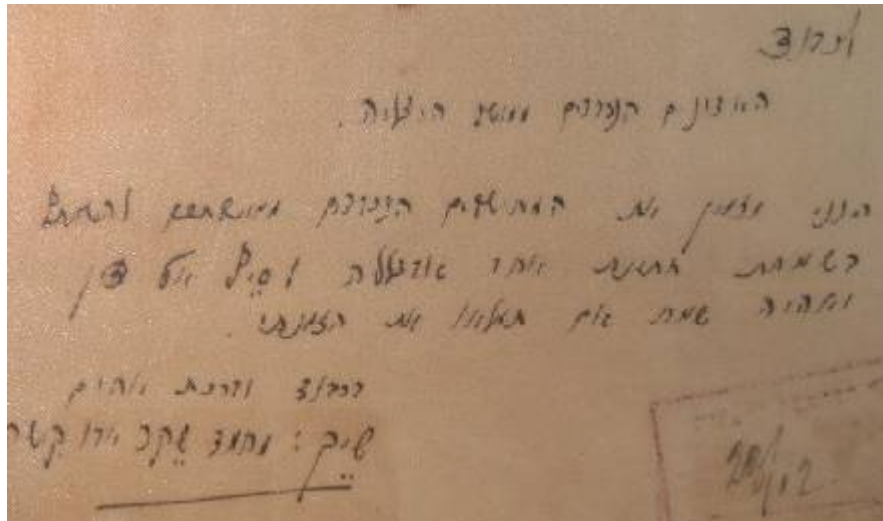

כדאי לעמוד על הפסקה הפשוטה הזו המכילה תפיסה רווחת. ההיסטוריה של הארץ מתחילה עם הרצליה "מראשיתה" ו"בתחילה". ההיסטוריה של האזור מתחילה עם ההתיישבות הציונית בו. לפני, ע"פ המתואר, לא הייתה לארץ היסטוריה. "בתחילה" זו היו דווקא "יחסי הבנה" עם הערבים השכנים אלא ש"הלכי הרוח" של ערביי הארץ האחרים השפיעו גם על "הכפריים באזור", מה שחייב את המתיישבים לנקוט צעדים ביטחוניים. ה"אין ברירה" הביטחוני נולד, אם כן, כבר בשחר ימי ההיסטוריה של המרחב בו אנו חיים. כאן הפכו לפתע הערבים לסובייקט משפיע, מאיים, על המתיישבים הראשונים, ומחייבם להגיב כדי להגן על עצמם. הסובייקטפיקציה של הערבים מתרחשת במקום בו הופכים המתיישבים הציונים לקורבן המגוון על חייו. נמצא כאן גם המרכיב הוותיק של ה"ערבים הטובים מכאן" מול "הערבים הרעים משם" ש"השפיעו גם על הכפריים באזור".⁴

השיא בתצוגת יחסי הקרבה בין הערבים מהסביבה היהודי הרצליה מתבטא בהזמנה של שייח אבו קישק לכל תושבי הרצליה להשתתף בחתונת אחיו. שייח אחמד שקר אבו קישק שולח הזמנה בעברית ובערבית וחותם "בברכת אחים".

³ יובל תמרי (עורך), *זוכרות את אג'ליל*, הפקת זוכרות, דפוס כחיל ברמלה, 2004, עמ' 5

⁴ במפגשים רבים בין יהודים לערבים אומרים היהודים די מהר שבערבים בקבוצה הם בוטחים אבל הבעיה היא עם הקיצונים מסביב. דוגמא נוספת לכך ראינו כתגובה להצבת השלטים ע"י זוכרות בלוד ובחיפה. כתבות בעיתונות הביאו ציטוטים מפי תושבים יהודים מקומיים לפיהם "את המעשה עשו בוודאי ערבים קיצוניים מבחוץ, כי אלה החיים איתנו מתנהגים למופת".

בד"כ יחסי "אחים" כאלה מבקשים להוכיח עד כמה היו היהודים טובים אל ערביי הארץ. זאת בלי לשים לב לעובדה שלמעשה יחסים אלה מוכיחים שרוב תושבי הארץ, הערבים, אכן התייחסו בד"כ בנדיבות אל המיעוט היהודי שהיגר אליה. התמונה שעליה אבקש להתעכב במיוחד מופיעה

מתיישבים ואנשי "קהיליית ציון אמריקאית", ברקע אוהל בדואי
Settlers and AZC members in front of a Bedouin tent

כמופת לחיי השכנות עם ערביי הסביבה והכיתוב מתחתיה מתאר: "מתיישבים ואנשי "קהילת ציון אמריקאית", ברקע אוהל בדואי". ברקע אכן מבצבץ אוהל בדואי אבל בחזית התמונה עומדים הבדואים עצמם. כלומר, הערבים הם הרקע, חלק מהנוף, גם כשהם נמצאים בחזית. בכיתוב הם נעדרים, כמו בהיסטוריה, בדפוס ובכתב.⁵ הם למעשה שקופים עבור הטקסט המדובב את התמונה בה הם מופיעים. צילומים עשויים לבשר מצבים אמיתיים ואולי יש בתצלום זה רמז

⁵ בספר הנמצא בספריית המוזיאון שנכתב ע"י בן ציון מיכאלי, מראשוני הרצליה, מופיעה תמונה זו ומתחתיה הכיתוב "מפגשים עם שכנים בדווים – נסיונות להשכין יחסים של שכנות טובה". איני מתייחס כאן לספרים במוזיאון אלא רק לתצוגה הניתנת למבט של המבקרים במקום.

⁶ אלא שהמדובב של התמונה מסיט מהם את המבט. הכיתוב מתעלם מהבדואים האלה, כמו מבקש להסתירם מהצופה בתמונה. לכיתוב יש מעמד של תביעה על הפרשנות הנכונה של התמונה, אולי הפרשנות היחידה האפשרית, ע"פ המוזיאון, ובכך חשיבותו. הפער הזה בין הכיתוב לתמונה מזכיר את התמונה המפורסמת של מגריט בה נראית מקטרת ריאליסטית מאד ומתחתיה הוסיף הצייר את הכיתוב "זו אינה מקטרת". כמו בתמונה ההיא מלפני שמונים שנה, גם הפער בין התמונה לכיתוב במוזיאון, מבנה אותה כשאלה על המציאות בה נולדה הרצליה, אולי על המציאות בה נוצרה מדינת ישראל כולה. המציאות הזו כוללת פערים לא תמיד מפורשים, המבליעים אלימות של הרס ומאמצים למחיקת עקבותיו. כאן, הפער בין הכיתוב לתמונה דווקא חושף את עקבות ההרס של חיי הערבים שהיו בסביבות הרצליה. הפער החשוף בין הכיתוב לתמונה הוא הזדמנות, הזמנה, לפרשנות חדשה עליה. השמטת הבדואים מהכיתוב חושפת את יחסי הכוח הלא שוויוניים בין המהגרים לילידים אולם נקראת כאן כתמרור אזהרה, כסימן שמבליט את המחיקה עצמה. בתור עד לנישול האזרחי של ילידי הארץ מהתצלום הזה, אני מבקש בטקסט זה "להיעשות לבעל הקובלנה של המצולם" (...) כדי לשקם באמצעות הצילום את האזרחות שלי ושל מי שאני עד לנישולו.⁷

לוינס קובע שהפנים של האחר הם מקור התביעה או האחריות המוסרית שלנו כלפיו. "כך אומרות לי הפנים: לא תרצח".⁸ לא פחות. "להשיב לפנים, ... משמעו להקיץ אל פגיעותם של חיים אחרים ... אל פגיעותם של החיים עצמם."⁹ הפנים העלומות המביטות אלי מן התצלום במוזיאון בהרצליה תובעות ממני לא לרצוח אותן. לא לרצוח אותן שוב אחרי שהן נעדרות מההיסטוריה הכתובה בתצוגה. תביעה זו מתעצמת לנוכח השערוריה שלא רק בתצלום הן חסרות שם אלא גם במציאות ההיסטורית האנשים האלה לא כאן יותר. התביעה המוסרית, כפי שאני מבקש להבינה, אינה תלויה בנסיבות היעלמותם של אנשים אלה מהנוף בהרצליה. היא מחייבת אותי להשיב להם בגלל שסילוקם מבטא את פגיעות החיים באשר הם. הפנים שלהם "פונים אלי, בהבעתם – בסמיכות למוות – קוראים לי, תובעים אותי, מצווים עלי להופיע: כאילו המוות הלא-נראה האורב לפניו של האחר ... הוא ענייני-שלי."¹⁰ סילוק החיים של המצולמים האלה מעל פני אדמת

⁶ האמנה האזרחית של הצילום, 2006, רסלינג.

⁷ אזולאי, שם עמ' 111.

⁸ מצוטט אצל יצחק לאור (עורך), מטעם 2, ג'ודית באטלר, "חיים פגיעים", עמ' 89.

⁹ באטלר, שם, עמ' 91.

¹⁰ באטלר, שם, עמ' 92, הערה 5.

הכיתוב של התצלום אינו מתייחס לבדואים המופיעים בו, הוא נכשל בייצוגם. אבל "הפנים אינן
 "נמחקות" בכישלוננו של הייצוג. הן מתקיימות על אפשרותו של הכישלון הזה"¹¹ התמונות האלה
 הן מכשול המציאות בפני הייצוג, כי "לא ניתן להיודע אל המציאות באמצעות מה שמיוצג
 בדימוי, אלא רק מבעד למכשול שהמציאות מציבה בפני הייצוג."¹² המציאות מכשילה את
 הדימוי הנוצר כאן באמצעות התצלום יחד עם הכיתוב מתחתיו. כי החיים האנושיים ממילא אינם
 ניתנים להילכד באמצעות דימוי כלשהו. "הפנים אינן 'נראות' ... הפנים נושאות אותך אל מעבר
 מזה"¹³ אל האנושי של המצולם אבל גם אל שלך עצמך כמתבונן.

דוגמא טובה לציביליזציה הציונית שהחליפה את הפרימיטיביות הערבית ניתן לראות בתמונה
 (מטושטשת במקור) של ערבים המעבדים את אדמתם באמצעות גמל, חמור ושור ולצידם הכיתוב:
 "חריש בשור וחמור - אצל הפלחים שכני הרצליה, שהציביליזציה טרם הגיעה אליהם".
 כשהציביליזציה (הקידמה!) הגיעה, הפלחים האלה כבר לא עיבדו שם יותר את אדמתם.
 מרכיב חיוני ביחסי ההבנה היה בהספקת צרכים חיוניים של מים וחומר לבניה ע"י הערבים
 למתיישבי הרצליה. כפי שמסופר "ראשוני הרצליה קנו מי שתייה מהכפר הערבי ג'ליל" (לצרף
 תמונה עם כיתוב) את רכישת המים מימנו כנראה קצ"א. בתמונה מרשימה

¹¹ באטלר, שם עמ' 98.
¹² באטלר, שם, עמ' 100.
¹³ באטלר, שם, עמ' 100, הערה 10.

נראים חלוצים כשאחד מהם שותה מים כמו הערבים מהכד ואישה נושאת כד מים על כתפה. מעל תמונה זו הכיתוב המספר על אספקת המים למתיישבים ע"י הערבים מג'ליל. הכיתוב באנגלית מגלה משהו שהכיתוב העברי מבליע: הוא מבחין בין מתיישבים או מתנחלים – SETTLERS – לתושבים (ערבים) – RESIDENTS.

גם חומרי הבנין הובאו מג'ליל, הכפר השכן. פליט הכפר אברהים אבו סנינה סיפר על משפחתו שעסקה בכריית חומר בנין והובלתו מהמקום בו נמצא כיום הסינמה סיטי¹⁴. תמונה יפה מראה גמלים מובילים זיפזיף לבניה

שיירת גמלים מובילה זיפזיף לבניית הבתים
Camels carrying stone aggregate for building

תמונה נוספת (מטושטשת מאד) מראה גמלים נושאים זיפזיף ליד מסגד סידנא עלי. ברור ש"יחסי ההבנה" בין היהודים לערבים היו יחסים כלכליים ביסודם. היה בהם פוטנציאל לרווחה כלכלית לערבים והם שימשו מקור חיוני להתפתחות ההתיישבות הציונית. יש משהו טראגי בכך שאנשי הכפרים שסיפקו את חומרי הבניין בעצם בנו את העיר שהתפתחה במקום בו חיו, במקום ממנו הם עצמם גורשו. כלומר, במו ידיהם תרמו הערבים תרומה משמעותית להקמת העיר הציונית על אדמותיהם.

¹⁴ יובל תמרי (עורך), זוכרות את אג'ליל, הפקת זוכרות, דפוס כחיל ברמלה, 2004, עמ' 5.

יחסי גינדר משתקפים היטב בתמונות המוצגות. תמונה מראה נשים "בדואיות מאזור סידנא עלי שואבות מים מהבאר שבמסגד"¹⁵.

בדואיות מאזור סידנא עלי שואבות מים מהבאר שבמסגד

התפקיד המסורתי של נשים בנשיאת המים מועתק גם ע"י החלוצה העבריייה, כפי שראינו בתמונה לעיל, בה היא האישה היחידה בין גברים וגם היחידה הנושאת מים. הערבים היו גם סוחרי ירקות כפי שרואים בתמונה הבאה.

גבד גוטה מנש מוכר הירקיה מכפר סירנא קיני עם שתי נשים מאזור הרצליה ייחוד
 Abed Goete Mensh , the grocer from Sira Ali, with two women of
 Herziva P. tuach

¹⁵ לבוש הנשים מעיד כי הנשים הן כפריות ולא בדואיות, כפי שכתוב בטעות. תודה לאיריס בר על הארה זו.

הגבר "עבד גוטה מנש" עומד כשלצידו שתי נשים חסרות שם, שלא ברור אם הן ערביות או יהודיות, רכובות על חמורים "מאזור הרצליה פיתוח".

"שוכנעו להישאר" ב-1948

אחד המיתוסים הידועים של "מלחמת העצמאות" הוא שהיהודים הפצירו בערבים שכניהם להישאר ולא לעזוב אך האחרונים סירבו וכך איבדו את רכושם לתמיד. גם ב"בית ראשונים" מופיע הסיפור הזה על קיר התצוגה בצורה בולטת בהתייחסות לקורות המלחמה באזור: "באותה תקופה עזבו ערביי הסביבה את בתיהם, למרות שנבחרו הציבור בהרצליה עשו מאמצים לשכנעם להישאר במקומם".

אולם עיון בספרו של בן ציון מיכאלי, ראש העיר ומראשוניה, מגלה תמונה יותר מורכבת. בפרק על "מנוסת הערבים" מספר מיכאלי שיחד עם שני מנהיגי ציבור נוספים נפגש עם מוכתר גיליל וניסה לשכנעו להישאר ולא לעזוב. המוכתר סיפר לו שהערבים פוחדים מאד כי יהודים יורים עליהם בלילות ולכן לא נותרה בידיהם ברירה אלא לעזוב לזמן מה. מיכאלי מוסיף נימוק מעניין למה לא כדאי ליהודים שהערבים יעזבו. הוא טוען שהדבר יהפוך את ההתקפות הערביות עליהם למסוכנות כי אנשי הכפרים הסמוכים להרצליה ידריכו את התוקפים בדרכם. כאמור, טבח אנשי שובקי שנודע בסביבה, גרם לבהלה ולמנוסה בכפרי הסביבה ואח"כ גם טבח דיר יאסין עשה את שלו בעניין זה.

בהרצליה החלוצים לא רק עיבדו את האדמה. הם גם השתתפו במאמץ המלחמתי בהכנת התחמושת. מטוסי הקרב השתמשו בשדה התעופה בעיר.

אני גר בהרצליה ברחוב ההגנה פינת רחוב גולומב. ע"ש אלה שטיהרו וייהדו את הארץ. רק 300 מטר מהמקום בו חיו אנשי משפחת שוֹבֵקִי, היום שכונת שביב. בני לומד בביה"ס בשכונה זו והילדים שלי הולכים שם למתנ"ס. הנוף שלי הוא המקום בו חיו הא/נשים האלה מהתמונות במוזיאון, חלקם חסרי שם וכולם חסרי היסטוריה. האם אני יכול לומר שהמקום הזה הוא שלי, שהנוף הזה שלי, בלי לכלול בו את אלה שגורשו ממנו ולא רשאים אפילו לבקר בו? המקום שלי פצוע. אולי בגלל זה גני המשחקים של הילדים בשכונה כה מטופחים, סטיריליים כאלה. הם נראים כמו רקמת עור מצולק, חלקה ונקיה מאד.

לסיכום, ראינו שהמוזיאון של הרצליה מראה את התפתחות העיר מראשיתה ומבנה את הערבים, שביניהם הוקמה כחלק מהנוף, מהשממה שהופרחה. את המוזיאון הקימו ממשיכי המתיישבים הראשונים שחשוב להם לפאר את מפעל אבותיהם. הם כותבים את ההיסטוריה, ממיינים את התמונות, מדובבים ומציבים אותן על קירות התצוגה. הרצליה ניצחה בהיסטוריה של הארץ. הערבים הובסו והם לא כאן. הדבר ברור גם מהכתיבה של ההיסטוריה ע"י המנצחים. עכשיו "נפלא פה", כמו בשיר של להקת הביילויים. "ערביי הרצליה כבר לא כועסים... ערביי הרצליה רוסים..."

למרות זאת, מבטם המושתק של "ערביי הרצליה" מבצבץ בסדקים של חללי המוזיאון, כמו בנוף הארץ. הוא מסרב להימחק לחלוטין. הקול של זה שגורש מכאן הוא רמז שניתן לחלצו. המבט של הבדואים אל הצופה והפער בינו לבין הכיתוב המתעלם מהם מובן בטקסט זה כפניה לנמען שייקח אחריות על המחיקה הזו. בפער הזה טמון פוטנציאל לשיקום המבט של היהודים בישראל אל ילידי הארץ.